

Abstrakt

Předkládaná práce se zabývá *odpovědností za ochranu* jako relativně novým konceptem mezinárodního práva veřejného. Přestože je tento koncept stále ještě novým fenoménem mezinárodního práva, prošel již dynamickým vývojem. Za poměrně krátkou dobu změnil do určité míry svůj obsah, nicméně stále sleduje svůj původní cíl – ochranu obyvatel konkrétních států před porušováním lidských práv.

Hlavní myšlenkou konceptu je předcházet hrubému porušování základních lidských práv a pokud k němu přeci jen dojde, tak aby následovala rychlá a adekvátní reakce ze strany členů mezinárodního společenství. V ideálním případě pak má mezinárodní zásah vytvořit v cílovém státě takové podmínky pro další rozvoj, že se již podobná humanitární katastrofa nebude moci opakovat.

Nejprve byl podrobně prozkoumán odborný diskurz v otázce vztahu státní suverenity a ochrany lidských práv. Následně byly definovány hlavní tématické okruhy pro další výzkum, zejména vztah konceptu *odpovědnosti za ochranu* ke staršímu konceptu *humanitární intervence* a dále vnitřní dynamika nového konceptu.

Přestože oba výše zmíněné koncepty mezinárodního práva řeší podobné otázky, lze mezi nimi identifikovat výrazné rozdíly. Zatímco v centru pozornosti *humanitární intervence* stojí státy (jak cílový, tak zejména ten zasahující), v centru pozornosti *odpovědnosti za ochranu* stojí obyvatelé cílového státu. Zatímco *humanitární intervence* se věnuje výhradně reakci na vzniklou humanitární krizi, koncept *odpovědnosti za ochranu* se soustředí zejména na prevenci. V neposledně řadě zatímco *humanitární intervence* staví státní suverenitu a ochranu lidských práv do ostrého protikladu, koncept *odpovědnosti za ochranu* se snaží oba tyto principy posílit zároveň.

Koncept *odpovědnosti za ochranu* byl odborné veřejnosti poprvé představen v roce 2001 ve zprávě Mezinárodní komise pro intervenci a státní suverenitu (dále jen „zpráva ICISS“). Nicméně i přesto, že oficiálně byl členy mezinárodního společenství přijat do závazného mezinárodněprávního dokumentu již v roce 2005 na Světovém summitu v New Yorku, doznal v mezích určitých obsahových změn. Zatímco zpráva ICISS formulovala koncept na základě třech stejně důležitých složek (prevence, reakce a rekonstrukce), Závěrečný dokument Světového summitu (dále jen „Závěrečný dokument“) se zaměřuje pouze na prevenci a reakci. Zatímco zpráva ICISS se snaží předejít a případně reagovat na taková porušování lidských práv, která „šokují svědomí lidstva“, koncept v pojetí Závěrečného dokumentu se zabývá pouze čtyřmi nejzávažnějšími zločiny podle

mezinárodního práva – genocida, válečné zločiny, etnické čistky a zločiny proti lidskosti. Konečně zatímco zpráva ICISS je politickou proklamací s morálním apelem, Závěrečný dokument je oficiálním dokumentem Organizace spojených národů, který má mezinárodněprávní charakter.

Jak vyplývá z výše uvedeného, *odpovědnost za ochranu* nenahradila *humanitární intervenci*. Dále je patrné, že se koncept *odpovědnosti za ochranu* z původního pojetí zabývajícího se širokým spektrem porušování lidských práv proměnil v poměrně krátkém čase v přesně definovaný nástroj pro prevenci páchání nejzávažnějších mezinárodních zločinů.